

הצעה אחרת, של ח"כ יגאל הורוביץ מע"מ. כל זה למה? הוויכוח על הצעת צדוק היה המכריע. היה ברור שאמצעי-התקשורת יתרכזו בו, וכי עליו תיערך ההצבעה המכרעת. היתה זאת הזדמנות חשובה ביותר שלנו להסביר לציבור את גישתנו למזימה לשנות את שיטת-הבחירות (ראה מיסגרת).

תחת זאת ניתנה הזכות ברגע האחרון לח"כ יוחנן באדר, שכלל לא הסיפק להתכונן, כי הוא הסתפק בנאום מאולתר, שלא נגע בעיקר.

מכאן המחאה החריפה, כאשר בפעם השניה באותו יום החליט היו"ר החלטה שפגעה בזכויות היסודיות ביותר שלנו. נסתבר כי שיטה חדשה מתבצרת בנשיאות — בוויכוח בין שיטה גדולה וקטנה, צדוקת הגדולה — ולעזאזל התקנון.

פרשות אלה, כמו פרשת הצעת-האונזר, מבליטות מחדש את הסקנדאל היסודי של הרכב הנשיאות. אין בה ייצוג של 22 ח"כים, חברי הסיעות הקטנות שהוצאו מן המניין. הדבר בא כדי לאפשר למערך לקבל רוב מוחלט בנשיאות, ולהבטיח מראש אשור אוטומטי לכלל החלטה של היו"ר, שהוא הנציג מס' 1 של המערך ועושה דברו.

„כמו ברוסיה כמו בספרד...“

מאז יומה הראשון של הכנסת השביעית, לא היה אולם הכנסת כל-כך מלא כמו בשעה שנערכה ההצבעה על הצעת מיפולגת העבודה לשינוי שיטת-הבחירות. הופיעו ח"כים שלא הראו את פניהם בכנסת מזה חודשיים רבים. ח"כ אברהם לבנבראון, איש רק"ח שנכנס לכנסת לפני כשלושה חודשים, לא הכיר רבים מן הנוכחים, ונאלץ לשאול בלחש: „מי זה? ומי זה?“

האווירה לא היתה נרגשת. ברוב הזמן היא היתה אפילו מבודדת. אבל ההשתתפות היתה ערה. מכיוון שעמדו לרשותנו רק עשר דקות, ניהלתי את עיקר הוויכוח בצורה של קריאות-ביניים רצופות, כדי לסתור את דעותיהם של ארבעת בעלי-ההצעות: מאיר אביזוהר (פורש מע"מ), אליעזר שוסטק (המרכז החופשי), יגאל הורוביץ (ע"מ) וחיים צדוק (עבודה).

זה התחיל כימעת מן הרגע הראשון: **מאיר אביזוהר:** בבריטניה הבוחרים בכל איזור עוקבים אחרי נבחריהם... **אורי אבנרי:** אובטג חמישיות מן הבוחרים בבריטניה כלל לא יודעים מי הנציג שלהם בפרלמנט! **אביזוהר:** ...המיפולגת (בבריטניה) נאלצת לאמץ להן כמעמדים דמיוניים עזמאיות, המקובלות על הציבור... **אורי אבנרי:** איך בכל זאת קרה שבפרלמנט הבריטי

מי יושבים לפחות שלוש מאות אפסים? מי בחר בהם? **מאיר אביזוהר:** אתה שמוכנע שיושבים שם שלוש מאות אפסים? מנית אותם? **אבנרי:** זה נאמר בספרים בריטיים על הפרלמנט. **מאיר אביזוהר:** ...הדינמיקה של השיטה הבריטית הכניסה לפרלמנט גם אישים צעירים, תוססים, מוכשרים... **אורי אבנרי:** איזה סיכוי היה לך להיבחר שם? **היו"ר ישראל ישעיהו:** ...חבר הכנסת אביזוהר, אני מבקש מך להמשיך ולסיים דבריך. יש זמן קצוב. **אורי אבנרי:** אני מציע ליו"ר להיות היום יותר ליברלי, כי אנחנו זנים בסוגיה הטעונה בירור יסודי. **ישראל ישעיהו:** תודה רבה. יש הרבה הצעות והרבה הצעות שכנגד. **אורי אבנרי:** לכנסת יש די זמן לעניין זה.

מאיר אביזוהר: ... (בהסבירו את שילוב השיטה האזורית והשיטה היחסית בהצעתו): הנבחרים מהאיזור רים והנבחרים מהרשימה הארצית יהיו חשבוני אחד לצורך התוצאה הסופית... **אורי אבנרי:** אז מה הועלת בכל מה שאתה מציע? **מנחם פרוש (בהציעו להסיר מסדר-היום את הצעת אביזוהר):** ...תסתכל לי אם אשאל אותך, חבר הכנסת אביזוהר, אולי תגיד לי מה יכין באת לכנסת. ועד לבחירות הבאות איני בטוח עוד לאן אתה הולך... **אורי אבנרי:** ובפני מי הוא עתיד ליתן דין וחשבון? **מאיר אביזוהר (משיב למתנגדים להצעתו):** ...למה אני אומר זאת, חבר הכנסת אבנרי? משום שהשיטה הקיימת נותנת פרס על פילוגים. כל חבר שמתפלג — האפשרויות הפורלמנטריות גדולות. **אורי אבנרי:** הרי ברגוריון היה מלך הפילוגים! מי פילג מיפולגות כמו ברגוריון, שהציע את שיטת הבחירות האזוריות? **מאיר אביזוהר:** קראתי מאמר שהתפרסם ב-1954, ש... הכנסת היא כיום מוסד ללא תכלית. אין בה מקום להכרעות אישיות ולדיעות בלתי-תלויות. הכנסת היא שדה-קרב של מנגנונים מיפולגתיים, וחבר הכנסת הבודד הוא רק מנוף העולה ויורד בשעת ההצבעה, לפי רצון המנגנון חסר-הנשמה... את זה כתב חבר הכנסת אבנרי לפני שהיה חבר-כנסת.

אורי אבנרי: זה היה נכון, וזה נשאר נכון. אבל השאלה היא אם ההצעה שלך תיצור מצב טוב או גרוע עוד יותר.

אליעזר שוסטק (מעלה את ההצעה שלו אחרי שהצעת אביזוהר הוסרה ברוב של 44 נגד 21): ...הציבור מצביע (כיום) בעד ראשה-רשימה, שמוכח איתו את כל הרכבת ואת כל הרשימה. **אורי אבנרי:** גם אותך? **אליעזר שוסטק:** גם אותי. כמוכן גם אותי... הנכח (לפי השיטה האזורית) נבחר באיזה איזור. הוא אינו

מפחד מהמימשל. הוא יכול להרים את הקול. **אורי אבנרי:** מי נבחר אי-פעם באנגליה בפעם השניה, אחרי שהפך את מרות מיפולגתו? מה שקרה כאן לשולמית אלונז, קורה גם שם! **ישראל ישעיהו:** חבר הכנסת אבנרי, קדיאתי-ביי ניים היא משפט אחד. **אליעזר שוסטק:** ...היום אין אופוזיציה. יש פיצול. היום יש פיצול של הכוחות, וכל כוח קטן רוצה להיכנס לכנסת, וחושב שהוא תורם משהו. **אורי אבנרי:** כאשר למפא"י יהיו 100 נציגים בכנסת, לא יהיה שום פיצול. **אליעזר שוסטק:** בשינוי שיטת הבחירות יבוא ליכוד-כוחות.

אורי אבנרי: 100 נציגים למפא"י, זה הליכוד שאתה רוצה? ברוסיה יש ליכוד. בספרד יש ליכוד. בארץ גנטינה וברדוס-אפריקה יש ליכוד. **אליעזר שוסטק:** ...היום שולטת במדינת ישראל מיפולגת-מיעוט. היא שולטת בעזרת עוד מיעוטים קטנים. היא לא שולטת בכוח הרוב. **אורי אבנרי:** השיטה שלך נותנת למיעוט בעם רוב גדול בכנסת. **אליעזר שוסטק:** ...מוטב לי שתהיה מיפולגת-רוב עם אחריות של רוב, מאשר מיפולגת מיעוט, השולטת על-ידי סחטנות של מיפולגות עוד יותר קטנות. **אבנרי:** או למדינה אם הם יהיו אי-פעם רוב! **אליעזר שוסטק:** ...לידיים אמרו לנו (למרכז החופשי) ש: למה לכם להציע שינוי שיטת הבחירות, הרי תיעלמו. **אורי אבנרי:** אצלכם זו לא בעיה פוליטית, זוהי בעיה פסיכיאטרית. **אליעזר שוסטק:** על כך באתי להשיב. **אורי אבנרי:** אם אתם נגד שיטת קטנות, מדוע לא תראו דוגמה ותתפרקו כבר עכשיו?

הצעת שוסטק הורדה ברוב של 12 נגד 11. הצעת יגאל הורוביץ, שאותה הצעתו אני להסיר, הורדה ברוב של 23 נגד 13. ואז באה תורה של ההצעה העיקרית, זו של מיפולגת-העבודה („הצעת יעקובי“), שהועלתה על-ידי חיים צדוק.

חיים צדוק: ...מה הפגמים של השיטה הקיימת? **אורי אבנרי:** הפגם העיקרי שלה הוא שהיא לא נותנת לכם רוב מוחלט! **חיים צדוק:** בעולם הדמוקרטי כולו נהוגה שיטת בחירה לפי איזורים, אם או בלי ייצוג יחסי בתוך האיזור... תא-הבחירות הראשוני הוא תמיד האיזור. **אורי אבנרי:** כמה מדינות קטנות כמו ישראל יש בעולם הדמוקרטי? הרי כל המדינה שלנו היא חצי איזור-בחירה במדינה נורמלית! **חיים צדוק:** ... (לפי השיטה החדשה ייבחרו) אנשים בעלי כישורים השכלתיים ומיקצועיים, הדרושים לעבוד דתה היעילה של הכנסת. **אורי אבנרי:** כיום אין אצלכם? **חיים צדוק:** ...חבר-כנסת... יהיה יותר עצמאי במי-לוי תפקידו.

אורי אבנרי: כמו שולמית אלונז * **חיים צדוק:** אני מציע להעביר את ההצעה לוועדה. **אורי אבנרי:** תנו זכות-הצבעה חופשית לחברי הכנסת של מיפולגת-העבודה, כדוגמה לאותו חזון משיחי שאתם מטיפים לו! **ישראל ישעיהו:** אנו ניגשים להצבעה. **אורי אבנרי:** אני מבקש ששני חברי-כנסת ימנו את הקולות. **ישראל ישעיהו:** אני ממנה את חברי-הכנסת מרכזי ביבי קורפו למנות את הקולות. **חיים צדוק:** אני יודע למנות רק עד 60. (לפי החוק, המנימום הדרוש היה 61). **ישראל ישעיהו (מסכם את ההצבעה):** בעד העברת הצעת-החוק לדיון מוקדם בוועדה: 61. **אורי אבנרי:** אוי לרוב הזה!

נאנסת, נהנית וגם נשאת בתולה

הל"ע השיגו את אשר הם ביקשו. השבוע הם נמצאו במצב אידיאלי. שותפיהם לקואליציה — מיפולגת-העבודה ומפ"ם — העבירו בנשיאות הכנסת החלטה שערוייתית, ללא שום ביסוס בתקנון הכנסת, לדחות את ההצבעה על הצעת-החוק של האונזר, „עד אחרי הפגרה“ — מבלי לטרוח אפילו לקבוע לה תאריך.

כך יכלו הל"ע להעמיד פנים כאילו הם נאבקו עד טיפת-הדם האחרונה, ולהישאר בממשלה. לממן הרושם, הגישה סיעת ל"ע עירעור על כך בפני ועדת-הכנסת, בידעה היטב שאין לו שמץ של סיכוי (או סכנה) להתקבל. אולם גם אנחנו הגשנו עירעור, בסיגנון חריף ביותר. הוא משריע על שלושה עמודים של טענות מישפטיות, שהוכנו על-ידי אמנון זיכרונני.

בחלק העקרוני אמרנו: „החלטה זו מהווה תקדים מסוכן ביותר... הזכות להעלות הצעת-חוק פרטית היא זכות מוחלטת, המוקד נית לחברי-הכנסת. זכות זו מתבטלת אם יכיל גוף פוליטי כלשהו, שבו שולט הרוב, למנוע את ההצבעה... אילו היו היר"ר והסגנים מוסמכים לדחות את ההצבעה, בלי (המשך בעמוד 34)

* שולמית אלונז לא נתמנתה מחדש כמועמדת של מיפולגת-העבודה, אחרי שנקטה בכמה עניינים בעמדה עצמאית בכנסת.

מתוסכל, שאין לו סיכוי להגיע אי-פעם לייצוג בפרלמנט — אתם מזמינים אותן לכיכר הדוידקה ולרחוב דיזנגוף.

יעוקלביץ ושרעבי

כל זה, בשביל מה? מהם הנימוקים הבאים לסבר את האוזן? בחירת נציגים מקומיים? שטות ואיוולת! **אנו חיים בעידן הטלוויזיה, לא בכורכרה של המאה ה-19. יעוקלביץ מפתח-תיקוה ושרעבי משעריים יודעים לאיזו-שעור פחות מי אשר גולדה מאיר זמנחם כגין — גם בפתחי תקוה וגם בשעריים.**

מנהיגי הציבור חודרים מבעד למסך הקטן לסאלון של כל בית, כשכל תו של פניהם וכל נימה של קולם יודעים ומוכרים. בהם, ובניהם, יבחר האזרח בכל האירי זורים, ולא בראשי חמולות ומכובדים מקומיים. **זכר איתו — רוב בוחר בריטניה אינם יודי עם כלל מי נציגיהם בפרלמנט, הם יודעים רק מיהו ראשיה-ממשלה שהם רצו בו והצביעו בעדו.**

זאן בעור נבש

אדוני היושבר-ראש, ודאי אין איש מאושר מן השיטה הקיימת. אך איש גם אינו מאושר מן הדמוקרטיה בכלל. לשבחה נאמר רק שכל שאר השיטות גרועות יותר. הוא הדין במישור-הבחירות שלנו.

יש מה לתקן בשיטתנו, שהיא ביסודה דמוקרטית, ליברלית, עלוראליסטית, ועל כן מונעת-עריצות ומאפשרת התמודדות של כוחות. יש מקום לבחירות מוקדמות במיפולגות עצמן, תחת פיקוח ציבורי, כדי לאפשר לברי חרים להשפיע על הרכב רשימות המועמדים. אילו רצה משהו לתקן באמת, אפשר למצוא דרך לכך.

אולם כאן אין כוונה לתקן ולשפר. כאן מוזקרת התאווה העירומה לשלטון, שאינה בוררת כאמצעים, המוכנים תקוע סכין בנבש הדמוקרטיה הפרלמנטרית.

אדוני היושבר-ראש במציאות המיוחדת של ישראל — מדינה ללא חוקה, ללא מסורת דמוקרטית, ללא חברה מגובשת — הצעה זו היא רצח הדמוקרטיה. **הזאב מופיע בעור של כבש, והוא בעל לשון חלקלקה. אך אם ינצח, נראה את שינוי ואת טלפיו.**

אחת

אדוני היושבר-ראש, בסוף הדרך שוכן המישטר החדש מיפולגתי, עם אפוזיציה עלובה ומדולדלת לצרכי דקורציה. בראשית הדרך מונח אחוז-הסימה מיפולגתי — אולי 20%, אולי 40%.

זוהי שלילת הייצוג ממאות אלפי אזרחים, אשר

דויד בן-גוריון: לשם מה?

לא יוכלו עוד לשלוח לכנסת את הנציגים שהם רוצים בהם. אינו דמוקרטיה היא זאת? **אתם רוצים לסגור את הכנסת בפני כל רעיון חדש וכל משבירוח חדש; אתם שולחים את הנוער, את מבקשי התיקון והשינוי, אל הרחוב, אל הכריקאדור, המהומות ששררו ברחובות ברלין, בבולבארים של פריס. בשרדות של וואשינגטון — מהומות של נוער**